

Mosafirii începuseră să vină

SÂNGE STRICAT

— Și eu pot! Numai ceilalți toți, ei nu pot! Eu le pot face toate! Eu, Efendi Mitu! Nu vrei! Ți-e rușine! Vă e rușine! (și acest «vă» era spus pentru ea, pentru maică-sa, pentru toată lumea) Dar nu v'ar fi rușine ca eu să mă duc hamal în fața bisericii sau la Șareni Han și să aștept acolo pe târgoveții turci, cunoștințele, prietenii mei de odinioară, cari de abia așteptau salutul meu și erau mândri că le dau mâna, iar acum să-i port prin piață, prin bazar, să le fiu slugă și călăuză, pentru ca ei, în schimb, să-mi plătească o masă la han și să-mi dea câțiva groși și eu, cu mâna asta de bani, adunată pe drumuri, să cumpăr făină ca să v'aduc vouă s'aveți ce mânca!... Asta, asta ați vrea voi dela mine?!...

Niciodată Sofca nu-l văzuse în halul acesta. Și ceea ce o mânia și desnădăjduia și mai mult, e că simțea că de acum, numai măritișul ei putea scăpa toate, că de el sunt legate toată durerea și chinul tatălui și că altfel nu-i așteaptă decât mizeria, o soartă grea și nefericită.

Umbla de colo până colo. Nu putea sta jos. Degetele dela picioare i se sgârceau; capu-i de bătrân, chel și cu fața sbârcită și uscată, îi tremura fără încetare. Mâniat, nu se putea liniști. Sofca își dădea bine seama că ceea ce s'a petrecut între ei, cu toate cele ce i-a spus ea, nu pusese capăt încă necazului ei, că din ce în ce va fi mai rău și că nu se vor putea împăca cu niciun chip. La o pâlpâire mai tare a flacării lumânării, băgă de seamă cum tremură bătrânul ei părinte, cum se clatină pe picioarele cari abia îl mai țineau. Și el, pe de altă parte, știind bine că nu era mijloc să se înțeleagă,

începu să se vaete, prinzându-și capul cu amândouă mâinile:

— Oh! Oh!

Ar fi vrut să se liniștească, să i să, să lase totul baltă și să fugă în lume. Totuși, cele puse la cale trebuiau să se înfăptuiască. Și, hotărît se întoarce deodată la ea, se apropie, îi luă capul cu amândouă mâinile, cuprinzându-i părul și urechile între degete, și, tremurând, se ridică în vârful picioarelor, sigur de sine și convins că cele ce-i va spune vor găsi un ecou în sufletul ei și că nu vor fi auzite de altcineva decât de liniștea de mormânt a acelei nopți grele:

— De ce oare, fata mea, Sofca mea, — începu el, — de ce, copila mea, nu crezi tu pe tatăl tău? Te gândești că părintele tău are să te mintă, că are bani și vrea numai așa să te mărite? Și dacă cumva poți să crezi una ca asta, atunci uită-te la mine, uită-te la taică-tău! Și descheindu-se la haină, care pe dinafară părea nouă, o văzu pe dos veche, roasă și lustruită, cu bumbacul ieșind prin sdrențele ce atârnuu. Când se desfăcu la piept, se răspândi un miros de sudoare, de han prost, de om nepriemenit, nespălat, neîngrijit.

Sofcăi i se făcu milă de el și, înduioșată, îi căzu la picioare.

— Oh, tată, tată!

Îeși însă apoi repede din odaie, fără să-și dea seama de cum l-a lăsat, dacă desfăcut la haină ca în clipa aceea, dacă în picioare sau căzut pe podea... Din fugă, zări pe maică-sa trecând zorită pe lângă ea și îndreptându-se către odaia lui. Avea aerul

pripi și îngrijat, ca nu cumva să i se fi întâmplat lui ceva.

Și într'adevăr, Sofca de abia ajunsese în josul scării, când auzi vocea speriată a mamei:

— Apă, Magdo, repede, apă!

Sofca ieși pe poarta larg deschisă și trecu la mătușa ei. Nu mai era aprinsă ca adineauri și parcă era ușurată de chinul și durerea care o frământaseră cu câteva ceasuri înainte. Se simțea numai zdrobotă, ca împietrită.

Trecu repede pe lângă cișmea și pe lângă felinarul care pâlpâia, răspândind lumină în jur. Apa picura lin din cișmeaua casei. Totul era învăluit în noapte și pretutindeni domnea o liniște deplină, pe care nu o tulbura nici lătratul vreunui câine, nici ecoul vreunui pas. Numai sus la ei, în camera tatălui, fereastra era când luminată, când întunecată: de sigur umbra mamei, care umbla de colo până colo prin odaie, care poate așeza pe tata în pat, poate îl stropea cu apă, îl îngrijea.

Mătușa cum o zări pe față că intră liniștită, cu pasul sigur, stăpână pe ea, cu ochii mari deschiși și puțin împăienjeniți și cu sprâncenele încruntate, privind-o în față, speriată, o întrebă, ca să spună ceva:

— Vrei să mănânci, Sofco?

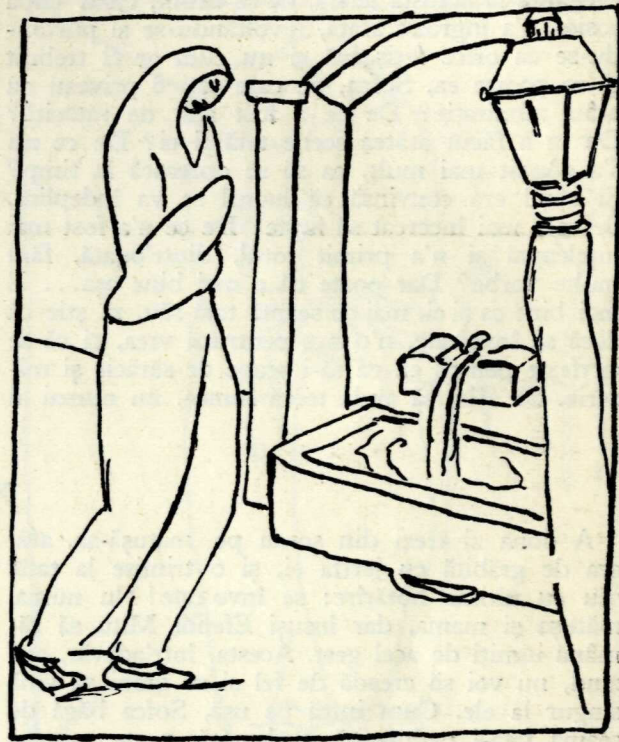
— Nu vreau. Am mâncat acasă! — răspunse ea și se îndreptă spre odaia ce i se dăduse.

Acolo, după ce închise ușa, se aruncă în pat și sprijinindu-și bărbia în palme, prinse a-și cerceta gândul, sufletul. Spre mirarea ei, își dădu seama, în această cerceta e, că nu mai simte nici frică, nici teamă, nici ură pe nimeni. Simți numai ca și cum s'ar fi deschis un abis înaintea ei, care se umple încet, încet de mirosuri grele, urâte, cari o fac să se înfioare, să se cutremure de silă. De unde vine asta? Nu știe! Nici nu se mai gândește și nu mai vrea să știe. Se gândește numai la părul ei mare și frumos, la puterea ei de patimă și de plăcere, de care se simțea mândră, care o umplea toată și o îmbăta prin dorințele, simțirile și vârtejul nebun în care o aruncau.

Și el — străinul — cine era? Ce era? Cu totul altceva de cum visase ea!... Nu o mai înspăimânta însă. Precum n'o mai înspăimânta nici tatăl ei, de când îl văzuse cu haina zdrențuită, cu rufăria murdară de sudoare... Nu-i mai era teamă de puterea lui... Vocea lui înfricoșată și cavernoasă nu mai porunca, ci rugătoare i se stinge pe buze, din pricina rușinii ce-l cuprindea și-l lăsa buimac, la gândul că a putut el, să decadă atâta în fața copilei sale, a Sofchiței, să-i desvăluie ei și să-i spună ceea ce nu ar fi crezut niciodată, să i se spovedească ei că nu vor mai avea ce mânca mai târziu, necum să mai îndrăznească să se gândească sau să dorească ceva mai bun...

Mai trist era că în urma acelor mărturisiri, știa că între el și ea totul se sfârșise, că el nu va mai fi de acum acel «Tăticu Efendi Mituțu» și

nu va mai îndrăzni niciodată s'o privească în față și cu atât mai puțin să rădă și să glumească cu ea, s'o sărute și mângâie sau să se laude cu ea, iar copila să-l privească cu respect și să-l servească supusă și fericită... El știa că fiica lui jertfindu-se prin acest măritiș, atunci când iubea atât de mult viața, îl va simți ca o apăsa e pe suflet și ca o mare și veșnică învinuire care-l va despărți de copila lui, care-l va goni aproape de lângă ea, îndurerat și umilit, înjosit, că a pierdut în ochii

Apa picura lin din cișmeaua casei

și sufletul ei tot ce avea mai scump și păstra cu mai multă grijă și dragoste.

Lucrurile însă nu s'au petrecut chiar așa...

Sofca se simți cuprinsă de o durere grea, apă-sătoare. Părerea de rău și remușcări poate, o năpădeau. Cum de a încercat să i se împotrivescă? Cum de s'a putut uita în ochii lui atât de îndrăzneată și de iscoditoare? Dacă ar fi știut! Dar oare nu avea și ea dreptate? Cum să nu-și dea dreptate sie-și? Totuși... Totuși, nu știa? Nu știa, nu presimțise de mult, că ea nu va fi niciodată femeia alesului ei, a aceluia pe care l-a visat toată viața, pe care în visurile ei îl săruta și mângâia, dându-și seama prea bine că se va mărita apoi cu un altul? Atunci, la ce făcea toate mofturile astea? Nu numai acum, dar întotdeauna a fost încredințată că oricare alt bărbat va fi al ei, oricare ar fi fost să fie, dar nu acela la care a visat și pe care l-a dorit și iubit și că și ei, ca atâtor alte femei, îi va fi hărăzit să îndure cu tărie și

resemnare sărutările și desmierdările celui sortit și să se supună voinței lui. Uneori avea chiar impresia că va putea îndura această stare cu mai multă tărie decât oricare alta, care în locul ei ar fi înnebunit poate. Ea era pregătită, căci de mult se împăcase cu jertfa, știind prea bine că în orice caz măritișul îi va fi un chin și o durere, așa că îi era tot una dacă bărbatul ei avea să fie tânăr sau bătrân, frumos sau urât, venit din casă mare sau dela țară... Și atunci, dacă sufletește era pregătită la această jertfă, de ce acum, când clipa sosise, s'a îngrozit atâta, revoltându-se și purtându-se ca orice fetișcană și nu cum ar fi trebuit să se poarte ea, Sofca, pe care toți o priveau cu atâta admirație? De ce a fost atât de rătăcită? De ce a făcut atâtea scene tatălui ei? De ce nu s'a gândit mai mult, ca să se oprească la timp? Și când era convinsă că lucrul se va îndeplini, de ce a mai încercat să lupte? De ce n'a fost mai înțeleaptă și n'a primit totul, dintr'odată, fără multe vorbe? Dar poate că e mai bine așa... E mai bine ca ai ei, mai cu seamă tată-său, să știe că dacă se învoiește, n'o face pentru că vrea, ci că se jertfește pentru ei, ca să-i scape de sărăcie și mizerie. Să afle, să audă toată lumea, nu numai ai

ei... Și atunci cât de mult va crește, va câștiga în ochii tuturor! Astfel că, durerea și chinul ei, înfrumusețate de această jertfă, vor fi mult mai ușor de îndurat și îi vor părea mai puțin grozave...

Dar nici acum nu este prea târziu... Mai este vreme să îndrepte... să arate că se jertfește pentru ei și că, dacă se supune acestui măritiș, o face de dragul lor, ca să-i scoată din necazuri și lipsuri și să le asigure vieța...

Și, stând așa pe marginea patului, cu capul strâns între palme, simți venind din bucătărie mirosul focului pe stinse, al vaselor nespălate și al resturilor de mâncare, miros care se strecura prin ușa crăpată și veche a bucătăriei, pătrunzând până în odaia ei și îmbăcșind aerul curat al nopții. Se duse la fereastră și privind în întunericul adânc copacii din grădină și zidurile caselor vecine, eroismul și jertfa ei începură s'o înflăcăreze. Prin acest pas, care era tot una cu o sinucidere, ea nu se mai putea asemăna cu nimeni, nici chiar cu un bărbat. Pentru o atare jertfă, avea să fie pizmuită și admirată de toți, ba chiar preamărită. Când toți vor crede că nu se va mai face nimic, atunci va consimți și va îngenușchia...

XI

A doua zi trezi din somn pe mătușă-sa, atât era de grăbită cu jertfa ei, și o trimise la tatăl său cu ultima hotărâre: se învoiește! Nu numai mătușă și mama, dar însuși Efendi Mitu să rămână uimiți de acel gest. Acesta, într'adevăr, auzind, nu voi să creadă de fel și se grăbi să vină singur la ele. Cum intră pe ușă, Sofca băgă de seamă fața-i nedormită, turburată, peste care se așternuse acum ceva rugător, umil și bucuros în același timp. Din nou fu izbită de mirosul lui de sudoare și de om nespălat. Se sculă, îi sărută mâna și îi mărturisii că îi pare rău cu tot dinadinsul că aseară l-a neliniștit atâta încât l-a speriat:

— Tată, tată! rosti ea — n'am știut!

El se uita la ea cam neîncredător: e cu puțință, e cu puțință una ca asta?

Sofca, pentru ca să-l facă să creadă totul și ne mai putând răbda privirea aceea speriată și neîncredătoare și voind să-l vadă o clipă mai repede împăcat și liniștit, căută să-l convingă, cum putu mai dibaciu, că totul e adevărat, că s'a hotărât fără gând de reîntoarcere, la pasul acela.

Mișcat până în fundul sufletului, el începu să o îmbrățișeze și, desmierdând-o pe păr, îngâna:

— Mulțumesc, fetișo! Mulțumesc, Sofchița mea!...

Sofca era adânc mișcată și plânse amar în inima ei, căci știa, simțea prea bine că în îmbrățișarea aceea, în sărutările și desmierdările ei, el pune

toată recunoștința că i-a scăpat nu numai de sărăcie, pe toți, dar i-a scăpat și lui mândria, că va putea rămâne și de acum încolo în fața lumii, același bătrân falnic, același Efendi Efendi Mitu care strălucise odinioară... Mai simți copila în îmbrățișarea lui toată jalea ce-i umplea sufletul la gândul că prin acea jertfă pierde totul, respectul și admirația fiicei lui, dacă nu chiar și iubirea ei, și că nu rămâne decât ca ea să se milostivească și să nu-l facă să simtă prea mult căderea... Plângându-se pe sine de acele amare împrejurări, ca rătăcit, el o mângâia necontenit, pe păr și pe obraji, rostind, mișcat, în șoaptă:

— Mulțumesc, Sofco! Mulțumesc, copila mea!

Când simți că Sofca, sguduită adânc, era gata să dea drumul lacrimilor, plecă, aproape în fugă, de lângă ea. Ieși din casă mulțumit, dar foarte umilit. Totuși, suflecându-și mânele, fiind încă în curtea mătușii, cu o voce mai ridicată, îi porunci: trimite pe Ceriton la conul Marco să-i spună să poștească la «băutură» pentru Sofchița. Iar voi, femeilor, curățați și gătiți casa!

Și porni grăbit, dispărând cu pași mari și largi.

Sofca își veni numai decât în fire, știind că acum, unul câte unul, se vor arăta cu toții și sub diferite tertipuri vor intra în odaie ca să-i spioneze fața, ochii și toate mișcărilor, ca să-și dea seama fiecare de valoarea jertfei ei; se sculă, făcu patul și puse rânduială prin odaie.

Coborî apoi jos. Din curte auzi cum toți, mama

ca și tata, împăcați, liniștiți, își urau într-o bucurie obștească:

— Să fie cu noroc!

Și începură să se sărute între ei. Iar când veni socrul, Marco, Efendi Mitu își îmbrățișă cu entuziasm noul prieten, fără însă să scoată un cuvânt. Nu putea vorbi. Nu putea crede în împlinirea aceluși vis. De câte ori, de frică, nu tremurase în taină, la gândul că nu se va putea înfăptui nimic din planurile puse la cale, că Sofca nu va voi să consimtă la o astfel de jertfă și că vor pierde o împrejurare fericită ca aceasta, că n'o vor atrage cătuși de puțin banii mulți, mulți, cum numai jupân Marco îi avea și că din nou vor reîncepe datoriile... sărăcia... vânzarea casei... Și iată că dintr'odată, când se aștepta mai puțin — slavă Domnului! — i se împlinește dorința! Și care nu-i fu bucuria când Marco, dând la o parte cu cotul, farfuriile cu cești și toată sticlăria de pe masă, scoase chimirul dela brâu și începu să răstoarne și să numere aur.

— Uite pentru pregătirile de nuntă! să se facă toate așa cum dorește Sofca și să nu ducă lipsă de nimic...

Și, fără încetare, scotea din săculeț numai aur, ducați noi și vechi, aur care ieșea la lumina zilei după o îndelungată ședere prin locuri umede și întunecoase, înnodat în basmale și cârpe. Când pe masa din sufragerie se făcu o grămadă mare de aur, Efendi Mitu, de bucurie, ca și cum s'ar fi născut din nou, strigă:

— Magdo!

Madga, de sus, ca și cum de mult aștepta să fie chemată, coborî într'un suflet.

— Magdo, vino, aduceți — începu Mitu — Magdo, Măgdițo!

Pentru întâia oară îi zicea așa. Picioarele Magdei începură să-i tremure și simțea cum se clatină pe ele.

— Sofchița noastră, — continuă el, — vrea să ne plece. Uite, mulțumită lui Dumnezeu, am ajuns și la asta! Și acum, Magdo, deschide ușa larg, aprinde felinarele și adu-mi pușca, să dau de veste în oraș! Să vadă și să audă lumea!

Magda ieși.

— Să audă lumea! repetă el, sculându-se și ducându-se în ciorapi spre fereastra deschisă, după ce luă banii pe cari mama îi legase într'o basma. Aruncă într'un colț al patului legătura care căzu greu, cu un zornăit prelung și mângâietor. Nerăbdător, în așteptarea Magdei cu pușca, se sprijini de pervazul ferestrei, respirând din adânc aerul proaspăt al nopții și plimbându-și privirea, când deasupra orașului, în zarea depărtată, când mai aproape, în preajma locuinței, a casei, pe acoperișul găurit al bucătăriei, peste hornurile înalte, deasupra copacilor bătrâni cari se schițau în semiintunericul nopții, care încet, încet se lăsase. Privea orașul și se gândea la lumea

pe care o adăpostește, la lumea aceasta care, în taină, abia aștepta să-l vadă umilit. Prevedea el cum era să fie când, sărăcit, avea să iasă printre ei... Dar iată că soarta a voit altfel! El va rămâne același bătrân mândru și vrednic de totdeauna, marele Efendi Mitu!

În răstimp veni și Magda cu pușca. O luă din mâinile ei, aproape o smulse și sărind de bucurie, începu să tragă, ca un nebun.

Ca rătăcit, el o mângâia necontenit pe păr și pe obraji

Spre uimirea tuturor, pocniturele puștii fură numai decât urmate de sunetele unei muzici venită de undeva de sus, de peste drum de casa lor...

Magda potrivise totul. Aflând vestea a și trimis vorbă printr'o slugă la lăutari, ca să înceapă să cânte la întâia pocnitură de pușcă ce vor auzi... și apoi să-i aducă acasă.

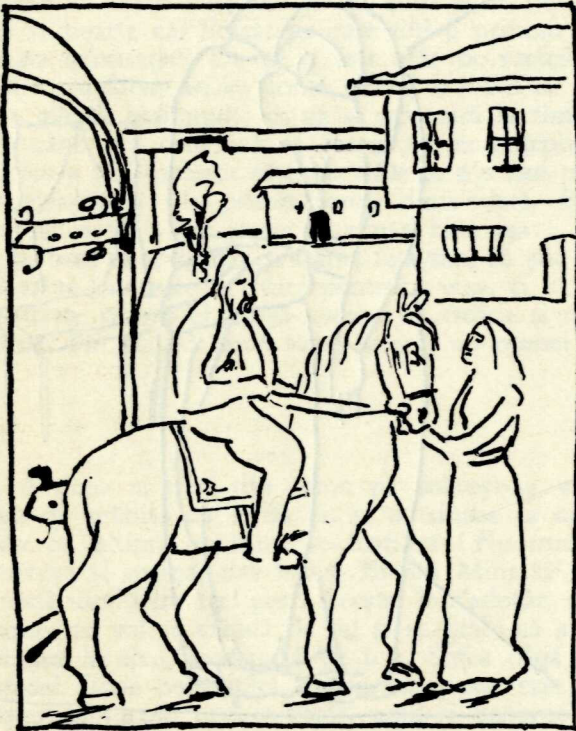
Casa se luminează dintr'odată. Felinarele fură aprinse toate la poartă și începură să-și reverse lumina pâlپând. Din bucătărie, din pimniță, de pretutindeni, se strecurau dăre de lumină. Vecinii, mirați, începură să vină unul câte unul... Aflând știrea, la început n'au voit să creadă. Văzând însă apoi atâta lumină, lăutari și forfoteală ca la orice nuntă sau logodnă, se convinseseră cu toții și primă știrea mulțumiți că, în sfârșit, s'a isprăvit și povestea cu Sofca...

XII

În zori, când toți se culcaseră ca să se odihnească, Marco, care acum era socru, se sculă pe nesimțite și coborî jos, rugând în ascuns pe Magda să-i scoată calul. Singură Sofca băgă de seamă și ieși după el:

— Incotro, tată?

Marco se bucură de această atenție, dar, fiindu-i teamă ca prin aceasta să nu se trezească și restul casei, rosti pe șoptite:

Stana, nevastă-sa, apucă de frâu calul

— Taci, fata tatii! Acum se întoarce tata! Mă duc numai până acasă să pun să se facă rânduială...

Și plecă. N'ar fi putut să-și ducă noul prieten și rudă acasă la el, unde nimeni nu știa nimic și deci nu se făcuse nicio pregătire. Astfel că, toată noaptea, după atâta băutură și petrecere, deși abia se mai putea ține pe picioare, a trebuit să învingă somnul și oboseala, pentru ca înainte să se facă ziuă, să plece pe furiș acasă, să pună rânduială pe acolo și apoi să vie să-și ia noua rudă și să o ducă la el, unde să continue petrecerea...

Încălecat pe roib, tremurând din toate mădulele, când ieși pe poartă se simți înviorat și, singur și liber, răsuflă fericit și începu să-și spună cu mulțumire și să se mire, cum de se putuse înșela în bănuelile lui, și nu i se împlinise pre-

simțirea că niciodată Sofca, o frumusețe ca ea, n'avea să vrea să vină după fiul său, și încă mai puțin să intre în casa lui țărănească și să-i fie noră... Aproape că nu credea într'un asemenea noroc și, de fericire, nu-și găsea astâmpăr nici pe cal. Roibul, mirat parcă și el de neliniștea stăpânului pe șea, de hăturile strânse prea tare și de genunchii cari-i frângeau coapsele, de durere se tot întorcea la el, ridicând capul, ca și cum ar fi vrut să-l întrebe și să vadă dacă nu i s'a întâmplat ceva. Marco, înțelegându-l, îi puse mâna pe cap și desmierdându-i coama și urechile, parcă rușinat, ca să-l liniștească, șopti:

— Taci, roibule, nu-i nimic! Și dădu drumul hăturilor. Roibul simțindu-se mai liber în hățul slobozit, o luă la galop, atent totuși ca nu cumva, aruncând picioarele din urmă, să-și lovească stăpânul. Sbura ca o pasăre prin mijlocul ulițelor, îmbătat parcă de răcoarea aerului proaspăt și de albastrul cerului. Începuse să se lumineze de ziuă. De pretutindeni, de prin curțile mahalalelor se auzia cântecul cocoșilor. Câte o lumină scliffea ici și colo prin unele grajduri. Prin văi, zorile se iveau, gonindu-se una pe alta. Marco intră prin poarta deschisă care întotdeauna, când era plecat, rămânea deschisă, uneori chiar noaptea întreagă.

Cum îl zări, Arsa dădu fuga la bucătărie, să trezească pe stăpână-sa:

— Coniță, cuconiță!

Până atunci Marco ajunsese în pragul bucătăriei. Stana, nevastă-sa, apucă de frâu calul.

Marco însă, înainte să descălece, îi întinse mâna:

— Sărut'o!

Ea o sărută, apoi se trase repede înapoi, ca speriată, îngânând:

— Marco...

— Spune «dragul meu»! continuă el.

— Păi... dragul meu... repetă Stana, codindu-se, mirată.

— Știi că ai noră? spuse el cu un glas, ca și cum ea n'ar fi meritat-o. Se opri apoi și privind-o de sus, mai spuse odată deslușit și răspicat:

— Ai o noră, cum n'are toată lumea! O să ai noră pe Sofca lui Hagi Trifun. Dar ce știi tu? — adăogă el, văzând-o nu numai că nu se bucură, dar că se trage speriată înapoi.

Intră apoi repede în odaia lui cea mare și de acolo începu să poruncească:

— Să se curețe și gătească toată casa! Să se scoată de prin lăzi și dulapuri toate scoarțele și năframele și să se împodobească frumos casa!

Arsa, speriat, prinse într'un suflet să care toate lucrurile și cu ajutorul Stanei începu să întindă covoare și pături. Marco, în picioare, nu făcea nimic și numai porunca Arsei cum și unde să pună lucrurile aduse.

— Aici... așa... încă... Și, îmbrăcat cum venise de pe drum, cu cizmele în picioare, cu pistolul și iataganul la brâu, se mai apleca și potrivea, cu mâinile sau cu picioarele, colo o rogojină, un preș sau o saltea, cerând într'una:

— Așa... asta aici... mai adu... Adă tot!

Când odaia fu gata, Marco mai aruncă o privire în jur, mai apăsă odată cu tocul cizmei marginile scoarței ca să nu se vadă rogojina de dedesupt, apoi dădu poruncă să se facă și în celelalte odăi tot așa, iar ea, stăpâna, să se gătească și ea cât mai de grabă, cu ce are mai bun și să aștepte jos, gata cu toate pregătirile, căci el pleacă la casa Sofcâi, ca să-și aducă prietenul, pe Efendi Mitu...

Stana, numai după ce plecă el și rămase singură, se trezi, își dădu seama că toate erau adevărate și fu cuprinsă de un simțimânt de teamă neînțeleasă. Arsa n'o lăsă însă să fie doborâtă. Cu sila, aducându-i vestmintele de sărbătoare, o făcu să se îmbrace, veghind ca nu cumva, după cum avea obiceiul, să-și agațe de brâu foarfecile țărănești pe care le purta aninate de inelul cu chei ruginite. Ea se îmbracă, parcă era într'un vis, atât nu-i venea să se dumirească și să creadă cu tot dinadinsul că cele spuse erau adevărate.

Ceva mai târziu însă, după ce se lumină de ziuă bine și soarele începu să dogorească și de departe să se audă lăutarii însoțiți de strigătele copiilor din mahala, cari ieșiseră în întâmpinarea tarafului, își dădu seama că nu visează. Iar când glasurile și instrumentele se apropiară de casă, femeile care se duceau la fântână după apă, mirate se abăteau și pe la ea, neștiind ce să creadă. Stânjenită de atâta curiozitate, fugi și se ascunse de ele în bucătărie. Și acolo, de bucurie sau de mâhnire, izbucni într'un hohot de plâns.

În răstimp, Arsa dădu fuga să deschidă larg porțile și rămase acolo, în așteptarea stăpânului și a oaspeților.

Stana abia se putea ține pe picioare. Ștergându-și lacrimile și tot uitându-se în jur, nu știa cum să se ascundă de atâta lume care năvălise în curte și fața de care voia să-și stăpânească dure-roasa-i nedumirire. Marco la reînțarcere, văzând-o așa de turburată, nu numai că nu se mânie ca de obicei, dar începu să râdă de ea și, mângâind-o, ca s'o scoată din încurcătură, rosti:

— Nu mai plânge, babo! Ce, îți pare rău că ai îmbătrânit?

Efendi Mitu se apropiase și el, ca s'o îmbrățișeze după obicei.

— Ce faci, prietenă? Te bucură noii prieteni?

— Mai încape vorbă? izbuti ea să îngâne.

Pe când cei doi prieteni ședeau în odaia cea mare și frumos gătită, pe saltelele moi, Arsa le aducea să guste din toate felurile de vin și rachiu ce aveau, pentru ca apoi, după alegere, să întindă cheful, colo lângă cămin, ne mai voind să se scoale din preajma focului.

Ceea ce o nemulțumea însă pe Stana erau lăutarii din fața casei, cari atrăseseră în urma lor toți vecinii, cari dădură năvală în curte, umplând casa cu femei și copii, veniți, după obicei, să felicite.

— Noroc! Noroc, mătușă Stana!

Obosită și abătută, ea trebuia să primească și să răspundă la toate urările și să-i cinstească pe toți, până la ultimul țigan, umplând la fiecare paharul cu băutura adusă de Arsa. Se simțea însă năucită. Se simțea că nu e în stare să se plece la foc să facă ea cafeaua sau să scoată ceva dulce ca să cinstească astfel lumea, dar mai ales n'ar fi fost în stare să intre la ei, colo sus și, după cum se cădea, să stea de vorbă cu noua rudă, să întrebe de sănătatea cuscrei și mai ales a miresei, pe care adevărat că n'o cunoscuse încă, dar o iubește și îi este dragă ca și cum ar fi o rudă scumpă lor.

Nu-i era cu puțință.

Marco, care știa ce se petrece cu ea, ieși iară din odaie ca s'o îmbărbăteze:

— Hei, ce ai? Nu vii?

Și ca niciodată poate, o mângâie pe capul micuț, aproape cărunț.

Gestul lui o făcu să tresară.

— Oh! Nu pot! Nu pot, bre Marco!

Și spuse asta cu astfel de glas, cu o astfel de lucire în ochi, că nici ea nu-și aducea aminte să le mai fi avut vreodată... Cine știe... poate numai odată, la început, în întâia noapte a nunții lor. Și azi, ca și cum el i-ar fi fost tot așa de drag ca atunci, tremurând lăsă să-i scape acel «oh bre Marco!» După atâția ani! De frică sau stingerită, îi apucă mâna, o lipi de obraz și începu s'o sărute, simțind cum degetele lui o mângâie.

— De... de... făcu el, duios și mișcat la rândul-i. Fă-ți inimă! Ține-te tare... nu te lăsa! — adăogă râzând ca s'o îmbărbăteze și intră în odaie.

(Urmează)

BORISAV STANCOVICI

Din sârbește de Elena Eftimiu

Cu desene de Boris Caragea